

بررسی واژگان و اصطلاحات انگلیسی در زبان اردو و به‌کارگیری آن‌ها در رسانه‌های ارتباط جمعی به ویژه روزنامه‌ها

محمد کیومرثی جرتوده

مربی دانشکده زبان‌های خارجی دانشگاه تهران

چکیده

کاربرد و تأثیر الفاظ و واژگان زبان‌های بیگانه - بویژه زبان بین‌المللی انگلیسی - در زبان و ادبیات کشورهای مختلف بسیار رایج و متداول است و امروزه بیش از گذشته شاهد آن هستیم. این تأثیر در رسانه‌های ارتباط جمعی، بخصوص رادیو، تلویزیون و روزنامه، بیشتر و در زبان عامیانه مردم شهرها و روستاها کمتر به چشم می‌خورد. البته این کاربرد شاید به این دلیل باشد که مسئولان این رسانه‌ها می‌خواهند به نوشته‌های خود زرق و برق بیشتری بدهند، یا به زعم خود سطح آن را بالا ببرند، تا در نظر بیننده و شنونده جلوه بیشتری داشته باشد. اما تمام این‌ها باعث بروز مسائل و مشکلات مختلفی در زبان و ادبیات یک کشور خواهد شد. این اقدامات در بعضی موارد خاص - که در ادامه اشاره می‌شود - گرچه ممکن است باعث غنی‌تر شدن زبان گردد، ولی در اکثر موارد، باعث بروز مشکلاتی از جمله سخت‌تر شدن درک و فهم آن توسط افراد عامی می‌گردد.

با همین انگیزه، بر آن شدیم تا در این مقاله میزان، کاربرد و چه‌گونگی تأثیرات ناشی از آن‌ها را در رسانه‌های ارتباط جمعی، بخصوص روزنامه‌ها، به‌طور مفصل‌تر و در بقیه موارد به کوتاهی، بررسی کنیم.

واژه‌های کلیدی: زبان اردو، رسانه‌های ارتباط جمعی، واژگان بیگانه، اصطلاحات انگلیسی

مقدمه

واژگان بیگانه تأثیر به‌سزایی در زبان‌های مختلف، از جمله زبان اردو که مورد بحث در این مقاله است، داشته و دارند، که در این میان رسانه‌های ارتباط جمعی در پاکستان هم، آگاهانه یا ناآگاهانه، از آن‌ها استفاده می‌کنند. در زبان اردو همیشه تغییرات به شکلی جزئی و ظاهری و کمتر به‌صورت ساختاری بوده و به اقتضای زمان روی می‌داده است. البته تاریخ گواهی می‌دهد که در هر زمان با وجود نفوذ زبان‌های بیگانه خصوصاً انگلیسی، زبان اردو همواره جایگاه و وقار ادبی خود را حفظ کرده و دستخوش دگرگونی‌های جدی نشده است. هر چند تلاش و سعی زبان‌شناسان در فرهنگستان زبان و ادب اردو معروف به مقتدره قومی زبان و دیگر استادان در دانشگاه‌های پاکستان که در کار تدریس، تحقیق و پژوهش اشتغال دارند، نیز تأثیر بسیاری در گسترش و رواج این زبان داشته و شکل و ساختار آن را از نفوذ زیاد واژگان بیگانه در امان نگه داشته است.

در مورد چگونگی آغاز گسترش زبان اردو می‌توان چنین اظهار نظر کرد که با ورود آریایی‌ها به مناطق شرقی ایران، از جمله شبه قاره هند، ساکنان این منطقه به سمت جنوب رانده شده و خود آریایی‌ها جانشین آن‌ها شدند. مردمان این منطقه به «زبان سانسکریت» که نزدیکی زیادی با زبان پهلوی داشت، تکلم می‌کردند. تا آنجا که این زبان، زبان دینی و معنوی ساکنان این منطقه شد که بعدها توسط برهمنان و کاهنان این مرز و بوم به طبقه خاصی محدود گشت و مردم عامی حق تکلم و صحبت کردن به این زبان را نداشتند «این مسئله سبب جایگزینی و ورود زبان‌های محلی و تازه‌ای شد که رفته رفته رواج بسیاری پیدا کرد. اما بسیاری از مصادر، واژگان و ترکیبات آن به زبان‌های دیگر انتقال داده شد که این عامل باعث پیوند و ارتباط آن زبان‌ها با زبان فارسی شد» (بیات، ۱۳۸۲، صص ۱۶-۱۷)

بعد از فروپاشی قدرت سیاسی و نظامی مغولان هندوستان و حضور کشورهای اروپایی از جمله پرتغال، فرانسه، انگلیس و ... در شبه قاره هند، بازرگانان و نظامیان این کشورها نیز در سطح وسیعی در این منطقه گسترش یافتند و بالطبع واژگان و اصطلاحات زبان خود را، همانند مهاجمان قبلی، بین مردم رایج کردند. اما زبان انگلیسی به دلایل سیاسی نسبت به دیگر زبان‌ها، حضور فعال‌تری پیدا کرد. انگلیسی‌ها که ابتدا به صورت بازرگان وارد این منطقه شده بودند با افزایش حضور نظامی گسترده، در مسائل سیاسی این خطه نیز دخالت کردند و از اوایل قرن نوزدهم با تأسیس کالج‌ها و مدارس مختلف، زبان فارسی را به عقب رانده و زبان اردو را جایگزین کردند. از جمله این اقدامات تأسیس فوریت

ویلیام کالج (۱۸۰۰ میلادی) است این کالج، فعالیت‌های گسترده‌ای را در زمینه ترجمه از زبان‌های فارسی، عربی، هندی و حتی انگلیسی به اردو انجام می‌داد. آنان با به مرور زمان ترفندهای خاصی واژگان انگلیسی را نیز وارد زبان اردو می‌کردند و این واژگان را بدون ترجمه و معادل اردو به خورد مردم عامی می‌دادند. این فعالیت زمانی شکل جدی‌تری به خود گرفت که دانش‌پژوهان بسیاری برای تحصیل به دانشگاه‌های لندن و ... رهسپار می‌شدند. آنان در مراجعت، مجموعه‌ای از لغات زبان انگلیسی را در زبان گفتاری و نوشتاری خود وارد زبان اردو می‌کردند. این افراد در ترجمه و حتی تصنیف کتاب‌ها و مقالات خود، واژه‌های انگلیسی را به راحتی در زبان خود به کار می‌بردند این عمل تأثیر بسیاری بر بومیان این خطه می‌گذاشت، حتی کسانی که خود بر این باور رسیده بودند که نباید از غرب و افکار آن‌ها تقلید کورکورانه کرد، در نوشته‌های خود دانسته یا ندانسته از واژگان انگلیسی استفاده می‌کردند. این کار در قرن بیستم شدت بیشتری به خود گرفت و با گسترش رسانه‌های ارتباط جمعی و در رأس آن‌ها روزنامه‌ها به شکل فاجعه‌آمیزی بین قشر تحصیل کرده و نیز سیاستمدار تا جایی که اینان در متن سخنرانی و یا نوشته خود از تعداد قلیلی واژه اردو استفاده می‌کردند، در حالی که اکثریت کلمات مورد استفاده آنان انگلیسی بود. امروزه نیز این عمل با همان شدت ادامه دارد، هر چند نویسندگان و منتقدان بسیاری این عمل را تقیح می‌کنند و فرهنگستان زبان اردو (مقتدره قومی زبان) در رأس آن‌ها با انتشار مقالات سعی در ایجاد بیداری در بین مردم و قشر تحصیل کرده می‌کند، اما چندان تأثیری به چشم نمی‌خورد. با بررسی و تحقیق در باره واژگان انگلیسی زبان اردو، مسئله‌ای که حائز اهمیت بوده و مطرح می‌گردد، این است که آیا دامنه و تعداد واژگان لاتین و معادل‌های آن می‌تواند مجوز کاربرد وسیع‌تر داشته باشد؟ آیا مردم اردو زبان ناگزیر از کاربری این کلمه‌ها و واژه‌هایند؟ و سرانجام این که آیا زبان اردو توانایی ارائه معادل‌های صحیح برای واژگان اردو را دارد یا نه؟

ورود واژگان انگلیسی در چند دهه اخیر بسیار بیشتر و گسترده تر بوده است، بطوری که بسیاری از الفاظ رایج و زیبای زبان اردو متروک و دور افتاده‌اند. گویی زبان اردو از سرآغاز سده بیست و یکم درگیر مبارزه با واژگانی است بیگانه و ناآشنا که به گنجینه‌های ادبی این زبان زیبا و شیرین، آسیب می‌زند، آن گونه که این روند پیش‌رو، جبران‌ناپذیر است، زیرا برون‌رانی واژگان رایج شده و جایگرفته در اذهان عمومی، به زبان بسیاری نیازمند است.

بحث و بررسی

جای شک نیست کہ ہر زبان زندہ و متحرک تأثیرات فراوانی از دیگر زبان‌ها در اخذ و جذب لغات دارد و از واژگان دیگر زبان‌ها بہرہ می‌گیرد. بی‌شک زبان اردو نیز از این واقعیت جهانی مستثنی نیست. پذیرفتنی است کہ واژگان و الفاظ متعدد و بی‌شماری از زبان انگلیسی و دیگر زبان‌ها اند، اگر چہ زبان اردو راہ یافتہ بہ طوری کہ بخشی جداناپذیر از این زبان را تشکیل دادہ‌اند، اگر چہ این عمل در ہر زبانی قابل مشاہدہ است، لیکن در حال حاضر ہجوم واژگان انگلیسی، بدون نیاز و یا ضرورت، چنان بر رسانہ‌های ارتباط جمعی، رادیو، تلویزیون و روزنامہ‌ها غالب گشتہ کہ عبدالہادی احمد^۱ (یکی از محققان اردو در حوزہٴ زبان) می‌گوید:

«این قضیہ بدون شک مترادف قتل زبان اردو است» (اخبار اردو، ۲۰۰۱، ص ۱۳) بہ گفتہٴ وی بہ جای بہرہ جستن از واژگان انگلیسی در زبان اردو، استفادہ از واژگان اردو در زبان انگلیسی مرسوم گشتہ است.

در روزنامہ‌های اردو زبان روزانہ صدها کلمہ لاتین نوشتہ و بہ کار بردہ می‌شوند کہ گاہی بہ نظر می‌رسد با حذف آن‌ها و بہ کار بستن واژگان بومی نہ تنها از اہمیت متن کاستہ نمی‌شود، بلکہ متن زیباتر نیز می‌شود. در این جا چند نمونہ از کاربرد کلمات و اصطلاحات انگلیسی در روزنامہ‌های اردو زبان، بہ ہمراہ نام نویسنده و روزنامہ شاہد مثال می‌آوریم تا بنگریم کہ در یک متن کوتاہ روزنامہ، چند واژہ لاتین بکار بردہ شدہ است.

- اردو:

”سینٹ لویس میں ہم دوست ایک دوسرے سے کچھ زیادہ دور نہیں رہتے تھے اور یوں ویکنڈ (Weekend) پر عموماً اکٹھے ہو جاتے تھے۔۔۔ ہماری گفتگو اور تہمتوں کا وولیم (Volume) تو شاید اتنا نہیں تھا مگر رات کے سناٹے میں آواز یقیناً زیادہ دور تک ہو گئی ہوگی“

(قاسمی، عطاءالحق، اخبار اردو، ۲۰۰۱، ص ۱۳)

ترجمہ فارسی: «در شہر سن لوی ما، دوستان از یکدیگر زیاد دور نمی‌شدیم و معمولاً پایان ہفتہ را دور ہم جمع می‌شدیم... صدای گفتگو و خندہ‌های ما اینقدر زیاد نبود، ولی در سکوت شب شاید صدا تا دور دست‌ها رفتہ باشد.»

ہمانطور کہ در متن دیدہ می شود، نویسندہ دو واژہ انگلیسی «Weekend» و «Volume» را بہ کار بردہ است کہ بہ آسانی می توانست بہ جای آنہا معادل اردوی ہر یک را قرار دہد۔ بہ اینصورت کہ: ”بٹنے کے آخر میں“ یا ”بٹنے کے آخری پھیول میں“ را بجای واژہ ”ویک اینڈ“ و ”واژہ، پکار، شور و غل، چیخ“ را بہ جای واژہ ”ولوم“ استفادہ کرد۔

- اردو:

”امریکہ کی عالمی پریکسی (Primacy) قائم رکھنے کے لئے ضروری ہے کہ وہ یوریشیا (Eurasia) کے ساؤترن فرانت (Southern front) یعنی پاکستان، افغانستان اور ایران کو مستحکم کرے تاکہ روس اور چین کے متوقع اتحاد کے خلاف صف بندی ہو سکے۔“

(اسلم بیگ، ژنرال، اخبار اردو، ۲۰۰۱، ص ۱۴)

ترجمہ فارسی: برای دوام سلطهٔ جهانی، لازم است کہ آمریکا جبههٔ جنوبی (پاکستان، افغانستان، ایران) را مستحکم کند تا بتواند در مقابل اتحاد از پیش تعیین شدهٔ روسیه و چین صف آرایی نماید۔

در این نوشته نیز ملاحظہ می شود کہ نویسندہ سہ واژہ انگلیسی بکار بردہ است:

primacy و جنوبی محاذ را بہ جای southern front بہ کار برید۔

Eurasia، southern front، primacy کہ می توانست: بالادستی، در اختیار، قابو، حاکمیت را بہ جای

کلمهٔ Eurasia کہ واژه ای است انگلیسی، در اردو معادلی ندارد و بہ همین صورت استفادہ می شود۔ اینگونه موارد گاهی - از نظر زبان شناسان- باعث غنی شدن زبان می شوند کہ قبلاً بہ آن نیز اشارہ شدہ بود۔

- اردو:

”بآواز بلند لاکارا کہ ہم ایک قوم ہیں (We are a nation) اور ہر قوم کو وطن کی ضرورت ہوتی ہے۔۔۔ تین رہنما اصولوں کی بدولت ایک طوفان (Typhoon) بن گیا۔“

(اختر، ظہور، اخبار اردو، ۲۰۰۱، ص ۱۴)

ترجمہ فارسی: با صدای بلند ندا سر داد کہ ما یک ملت ایم و ہر ملتی نیاز بہ وطن دارد ... با کمک سہ اصل پیش برندہ، توفانی ساختہ و پدیدار گشت۔

در اینجا ہم این روزنامہ نگار فاضل در کنار واژہ های اردویی و طوفان ہم ایک قوم ہیں برابرہای انگلیسی آن را بدون هیچ ضروری آوردہ است۔ (بدون این کلمات بیگانہ ہم متن وی کامل و بی نقص است۔)

در نمونه‌های بعدی نیز، بسیاری از نویسندگان در کنار کلمات کامل و زیبای اردو، معادل‌های انگلیسی بسیاری را به کار برده‌اند. انگیزه این شیوه نوشتاری شاید آن باشد که آنان می‌خواهند متن را - به خیال خود - زیباتر و با معنی‌تر جلوه دهند.

- اردو:

”اب معاملہ ہو گیا ہے۔ اس لئے یو این کی تائید اور امضاء (Sanction) بھی دو ٹوک اور مبرہن ہونی چاہیے۔ او آئی سی کے وزرائے خارجہ کے اجلاس کو پاکستان کے اختیار کردہ لائحہ عمل تائید کرنی چاہیے۔“

(حقانی، ارشاد احمد، اخبار اردو، ۲۰۰۱، ص ۱۴)

ترجمہ فارسی: اکنون وضعیت بسیار بغرنج شده است. بنابراین تصدیق و تأیید سازمان ملل نیز باید آشکار باشد. اجلاس وزیران خارجه سران کشورهای اسلامی نیز باید مصوبات پاکستان را تصدیق کنند و به رسمیت بشناسند.

- اردو:

”سرد جنگ کے بعد امریکہ اور سرمایہ داری کی عالمی اور بزعم خود ابدی بالادستی کا ڈھول پینا جا رہا تھا اور تاریخ کے اختتام (End of History) کی نوید سنائی جا رہی تھی۔“

”اب معاملہ ہو گیا ہے۔ اس لئے یو این کی تائید اور امضاء (Sanction) بھی دو ٹوک اور مبرہن ہونی چاہیے۔ او آئی سی کے وزرائے خارجہ کے اجلاس کو پاکستان کے اختیار کردہ لائحہ عمل تائید کرنی چاہیے۔“

است، بہتر است از واژه‌ای دیگر استفاده شود. تاریخ به گوش می‌رسید.

- اردو:

”۱۹۷۱ سے پہلے کا ذکر ہے، پاکستان کے مغربی اور مشرقی حصوں کے درمیان فوجی ساز و سامان (Logistics) کی منتقلی کا کام جاری تھا۔۔۔ اپنے جغرافیے اور حالیہ ماضی کے تناظر میں پاکستان کی پوزیشن کے کسی بھی ملک سے زیادہ نازک اور غیر محفوظ (Vulnerable) تھی۔“

(جاوید، مستنصر، اخبار اردو، ۲۰۰۱، ص ۱۳)

ترجمہ فارسی: سخن از سال‌های قبل از ۱۹۷۱ است، که بین مناطق شرقی و غربی پاکستان کار حمل و نقل تجهیزات نظامی جریان داشت. با توجه به موقعیت جغرافیایی و گذشته پاکستان، وضعیت

آن کشور نسبت به کشورهای دیگر به مراتب حساس و ناامن بود.

- اردو:

”ہندوستانی افواج کا بیشتر حصہ (Bulk of indian troops) واپس ہندوستان چلا جائے۔“

(شریف، مقبول، اخبار اردو، ۲۰۰۱، ص ۱۴)

ترجمہ فارسی: بیشترین بخش نیروهای ہندی، به ہند برگردد.

- اردو:

”صاف کیوں نہیں کہہ دیتے کہ ایک تیر میں دو نشانے کرنا چاہتے ہو۔ ایک طرف بے انت و بے شمار افغانیوں کا خون اور دوسری طرف ہماری ایٹمی تخصیصات کو نابود کرنا چاہتے ہو، یا بھارت کے ذریعے کرانا چاہتے ہو، یا ہم سے SPACE کے بہانے BASE لینا چاہتے ہو۔“

(لغاری، مسرت، اخبار اردو، ۲۰۰۱، ص ۱۴)

ترجمہ فارسی: چرا رک و پوست کنده نمی گوید کہ می خواهید با یک تیر دو نشان بزنید. از یک سو قتل و کشتار بی شمار افغان‌ها و از سوی دیگر، انهدام و از بین بردن تجهیزات مدرن ما مد نظرتان است، شاید می خواهید این کار را نیز به دست هند انجام دهید، یا به بہانہ صلح می خواهید اصل و اساس را از ما سلب کنید.

- اردو:

”He was haunted by imagined and created ghosts یعنی وہ اپنے خیالی اور خود پیدا کردہ بھوتوں سے پریشان رہتے تھے۔“

(عالی، جمیل الدین، اخبار اردو، ۲۰۰۱، ص ۱۴)

ترجمہ فارسی: او از تصورات و رؤیاهای خیالی و ساخته ذهنش خود را پریشان می ساخت. علاوه بر روزنامہ جنگ و نوای وقت، روزنامہ پاکستان نیز از روزنامہ های مهم اردو زبان به شمار می رود. نویسندگان در این روزنامہ نیز، مانند روزنامہ جنگ، از واژگان انگلیسی در مقیاس وسیعی استفاده می کنند. شاید آن‌ها این گونه احساس می کنند کہ در صورت به کار نرفتن کلمات انگلیسی از روزنامہ جنگ و دیگر روزنامہ های موجود، عقب خواهند ماند.

- اردو:

” سی ۱۳۰ هوائی جہاز ٹروپس (Troops) کو ڈراپ (Drop) تو کر سکتا ہے، لیکن ٹارگٹ (Target) کے آس پاس جب تک کوئی ایئر فیلڈ (Air field) موجود نہ ہو، تو ان کو پیک (Pick) نہیں کر سکتا۔“

(جیلانی، غلام، ژرنال، اخبار اردو، ۲۰۰۱، ص ۱۴)

ترجمہ فارسی: هواپیمای C-130 لشکر پیاده نظام را می‌تواند هدف بگیرد ولی هنگامی که نزد هدف یا نشانه، فضای خالی (میدانگاهی) نباشد، نمی‌تواند آن‌ها را مورد هدف قرار دهد. در این نوشته همان طور که مشاهده می‌شود نویسنده جملات را طوری به نگارش درآورده است که گویی دو زبان با یکدیگر در هم آمیخته‌اند. (بیش از حد معمول الفاظ انگلیسی به کار برده است.) در متن بالا می‌توان به جای واژه Drop ڈراپ (گرانا، نیچے ڈالنا، دے مارنا، ٹڈھال کرنا) و به جای Target ٹارگٹ از (نشانه، ہدف، زد) و به جای Air field ایئر فیلڈ از (میدانی فضا، میدانی مکان یا جگہ) و به جای Pick پیک از (نشانه بنانا، اتار وینا، گرانا، مٹانا) استفاده کرد.

در ادامه به بررسی کلی ورود کلمات انگلیسی به زبان اردو می‌پردازیم. در این بخش جدولی تدارک دیده شده است که (از سمت چپ) ابتدا واژه انگلیسی، سپس شکل تغییر یافته آن واژه را در زبان اردو و بعد از آن واژه لاتین در اردو و در ستون آخر معنای فارسی آن آورده شده است. کلماتی که در جدول دیده می‌شوند، بیشتر کلمات لاتین علمی و رایج در اردویند. این کلمات تعداد کمی از بشمار کلماتی‌اند که در زبان اردو به کار برده می‌شوند. امید بر آن است که بتوانیم در شماره‌های بعدی مجله پژوهش، فهرست کاملی از واژگان انگلیسی وارد شده به زبان اردو را گردآوری کرده و در اختیار دانشجویان و علاقه‌مندان این زبان قرار دهیم. باشد که مفید فایده واقع شود.

واژگان انگلیسی	صورت تغییر یافته لاتین در زبان اردو	معادل و جایگزین واژگان انگلیسی در اردو	معنای فارسی
University	یونیورسٹی	دارالعلوم - علمی تعلیم کا ادارہ	دانشگاه
Hotel	ہوٹل	سراے - مسافر خانہ - قیام گاہ آرام گاہ	مسافر خانہ
Government	گورنمنٹ	حکومت - راج - فرمان روائی سلطنت - حکمرانی	دولت - حکومت
Street	سٹریٹ	سڑک - شاہ راہ - شارع عام	خیابان
Language	لنگویج	زبان - بولی - نطق - بول چال گفتگو - بیان	زبان
Literature	لٹریچر	ادب - زبان کا سرمایہ	ادبیات
Information	انفرمیشن	معلومات - واقفیت	اطلاعات
Political science	پولٹیکل سائنس	سیاست - سیاسی علوم	علوم سیاسی
Selection	سیلکشن	انتخاب - چناؤ - چھانت	انتخاب - گزینش
Department	ڈپارٹمنٹ	شعبہ - محکمہ - سررشتہ	بخش - گروہ

Time	ٹائم	نہ- ٹھری - عمر - مدت موقع - مقام	وقت - زمان
Artist	آرٹسٹ	کاری گر - فن کار - نقاش منابع - تصویر بنانے والا	ہنرمند - اہل هنر
Application	اپلی کیشن	درخواست - عرض	تقاضا نامہ - درخواست
Public service	پبلک سروس	سرکاری ملازمت	کار دولتی
Prime minister	پرائم منسٹر	وزیر اعظم	نخست وزیر
Position	پوزیشن	حالت - انداز - وضع صورت حال	موقعیت
Dictionary	ڈیکشنری - ڈکشنری	لغت نامہ - لغت - فرہنگ قاموس	فرہنگ لغت - لغت نامہ
Publisher	پبلشر	ناشر - نشر و اشاعت کرنے والا کتابوں کو چھاپنے والا ادارہ	ناشر
Prize	پرائز	انعام - تحفہ - بخشش - بدلہ	جائزہ
Inspector	انسپیکٹر	معاینہ کرنے والا - دیکھ بھال کرنے والا	بازرس
Language Development	لنگویج ڈولوپمنٹ	زبان کی ترقی - لسانی ترقی	پیشرفت زبان
Language planning	لنگویج پلاننگ	لسانی منصوبہ بندی	برنامہ ریزی درسی
Information Highway	انفرمیشن ہائی وے	شاہراہ اطلاعات	بزرگراہ اطلاعات
Topic list	ٹاپک لیٹ	فہرست عنوانات	فہرست - فہرست عناوین

نتیجه‌گیری

با کمی دقت در نمونه‌های ذکر شده، ملاحظه می‌شود که صرفاً با نگارش یک جمله، واژگان متعدد انگلیسی در قالب زبان اردو نمایان شده و چنان حالت غریبی به جمله داده می‌شود که گاه باعث سردرگمی خواننده شده و او را در هاله‌ای از ابهام فرو می‌برد.

با بررسی و توجه به نکات مذکور، این چنین به نظر می‌رسد که: یکی از وظایف اصلی مراکز ادبی، بخصوص فرهنگستان زبان اردو، کوشش در جهت ملی و فراگیر نمودن این زبان و پاک کردن آن از واژگان و عبارات بیگانه، بخصوص کلمات انگلیسی است.

مقتدره قومی زبان که یکی از مراکز مهم ادبی است و در حقیقت فرهنگستان زبان اردو در پاکستان است، در این زمینه تلاش فراوانی می‌کند تا شاید بتواند اصالت این زبان را چون گذشته حفظ کند.

در همین زمینه، کلاس‌ها و دوره‌های تازه‌ای برای نویسندگان روزنامه‌های اردو زبان برای زدودن واژه‌های بیگانه از رسانه‌ها، بخصوص روزنامه، در حال شکل‌گیری است.

افزون بر تدارک این گونه کلاس‌ها برای نویسندگانی که مرتباً در روزنامه‌های ملی اردو زبان به کار نویسندگی اشتغال دارند، ضرورت دارد که برنامه‌ای برای اخذ مطلوب‌تر خدمات مترجمان زبده و ماهر دارالترجمه‌ها و متخصصان کار ترجمه از طرف فرهنگستان زبان اردو، تدارک دیده شود تا از به‌کارگیری واژگان و اصطلاحات بیگانه (بیشتر انگلیسی) در ستون‌های روزنامه‌ها کاسته شود و یا حداقل واژگان معادل را جایگزین آن‌ها نمایند.

به نظر می‌رسد کارهایی که باید در زمینه اصلاح زبان اردو صورت گیرد، همانطور که نگارنده مقاله با ادله‌های کافی ثابت کرده و نتیجه گرفته‌اند که در بسیاری از موارد استفاده و کاربرد واژه و یا ترکیب‌های انگلیسی در زبان اردو، وظیفه‌ای جز نا‌مانوس کردن جملات ندارند و حکم عقل و منطق در این است که استفاده از واژه‌های بیگانه با زبان و فرهنگ مردم پاکستان، کنار گذاشته شده و جز در موارد اجباری از آن‌ها استفاده نشود.

منابع

- ۱- ارشاد احمد، حقانی، حرف تمنا، روزنامہ جنگ، راولپنڈی، ۲ اکتوبر ۲۰۰۱ء
- ۲- اسلم بیگ، مرزا، جنرل (ر)، افغانستان پر جنگ کے سائے، روزنامہ جنگ، راولپنڈی، ۱ اکتوبر ۲۰۰۱ء
- ۳- افتخار کھوکھر، محمد، ڈاکٹر، اردو کی انگریزی ملاوٹ، ماہنامہ اخبار اردو، مقتدرہ قومی زبان، اسلام آباد، دسمبر ۲۰۰۱ء
- ۴- بیات، علی، مجلہ پژوهش زبانہای خارجی، شماره ۱۴، انتشارات دانشگاه تهران، تابستان ۱۳۸۲
- ۵- جاوید، مستنصر، احوال، روزنامہ جنگ، راولپنڈی، ۱۵ اکتوبر ۲۰۰۱ء
- ۶- خورشید، احمد، پروفیسر، دہشت گردی کا خاتمہ، روزنامہ جنگ، راولپنڈی، ۱۳ اکتوبر ۲۰۰۱ء
- ۷- سرور، غلام، کرنل (ر)، طالبان کے ناقابل تسخیر جذبے، روزنامہ پاکستان، اسلام آباد، اکتوبر ۲۰۰۱ء
- ۸- شریف، مقبول، حالات حاضرہ، روزنامہ جنگ، راولپنڈی، ۱۴ اکتوبر ۲۰۰۱ء
- ۹- ظہور اختر، سلطان، پاکستان اسلام کا قلعہ ہے، روزنامہ اوصاف، اسلام آباد، ۱۳ اکتوبر ۲۰۰۱ء
- ۱۰- عالی، جمیل الدین، نقارخانے میں، روزنامہ جنگ، راولپنڈی، ۲۳ اکتوبر ۲۰۰۱ء
- ۱۱- لغاری، مسرت، فکر جہاں، روزنامہ نوائے وقت، راولپنڈی، ۱۳ اکتوبر ۲۰۰۱ء
- ۱۲- مقتدرہ قومی زبان، اخبار اردو، اسلام آباد، جلد ۱۷، شماره ۱۲، دسمبر ۲۰۰۱ء